

بررسی میزان آگاهی دانشجویان سال آخر پرستاری دانشکده‌های پرستاری وابسته به دانشگاه علوم پزشکی گیلان در رابطه با آموزش نکات مراقبتی به بیماران سرطانی تحت شیمی درمانی و رادیوتراپی

پژوهش از: ساقی موسوی * - احسان کاظم‌نژاد **

چکیده:

این پژوهش یک مطالعه توصیفی است که به منظور تعیین میزان آگاهی دانشجویان سال آخر پرستاری دانشکده‌های پرستاری مامائی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی گیلان در رابطه با آموزش نکات مراقبتی به بیماران سرطانی انجام شده است. تعداد نمونه‌های مورد بررسی ۱۰۸ نفر و ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ای مشتمل بر ۴۰ سؤال در دو بخش مربوط به آموزش نکات مراقبتی به بیماران تحت شیمی درمانی و رادیوتراپی بود. نتایج حاصل از این پژوهش که محاسبات آماری آن توسط نرم‌افزار SPSS انجام شده است نشان داد که، در رابطه با آموزش نکات مراقبتی به بیماران تحت شیمی درمانی، آگاهی ۵۶/۵٪ واحدها در حد ضعیف و در رابطه با آموزش نکات مراقبتی به بیماران تحت رادیوتراپی نیز آگاهی ۵۰٪ واحدها در حد ضعیف می‌باشد. نهایت اینکه هیچکدام از دانشجویان سال آخر پرستاری در زمینه‌های فوق از آگاهی در حد مطلوب برخوردار نبودند.

مقدمه

واژه سرطان اصطلاحی کلی است و گروه بزرگی از بیماریها را که با رشد و انتشار مهار نشدنی یافته‌های غیرطبیعی مشخص می‌گردد، مورد توصیف قرار می‌دهد (پولاسکی^۱ ۱۹۹۶).

طبق تحقیقات بعمل آمده در ایالات متحده آمریکا، در هر ساعت از شبانه‌روز ۱۲۵۰ مورد سرطان گزارش شده و روزانه برای ۳۰۱۴ نفر تشخیص سرطان محرز می‌گردد و

حدود ۲۱۱۵۴ نفر در هفته نحوه زندگی با این بیماری را یاد می‌گیرند (مورا^۲ ۱۹۹۹).

مطالعات بعمل آمده حاکی از آن است که سرطان پس از بیماریهای قلبی دومین علت مرگ و میر در ایالات متحده می‌باشد، اما اخیراً با پیشرفت‌های مهمی که در خصوص پیشگیری و درمان صورت گرفته است، میزان بقا در مبتلایان به سرطان تا ۵ سال و عبارت دیگر تقریباً ۵۰٪

* کارشناس ارشد پرستاری داخلی - جراحی، عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری مامائی شهید بهشتی رشت
** کارشناس ارشد آمار، عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری مامائی شهید بهشتی رشت

افزایش یافته است (فیس و همکاران، ۱۹۹۹). انجمن سرطان آمریکا (۱۹۹۹) اعلام نموده است که در ایالات متحده آمریکا بیش از ۷ میلیون بیمار مبتلا به سرطان زندگی می‌کنند، متأسفانه در ایران آمار مربوط به تعداد مبتلایان به سرطان کاملاً مشخص نیست اما در مورد روشهای درمانی مبتلایان، آمار اعلام شده توسط مرکز انستیتو کانسر دانشگاه علوم پزشکی تهران نشان می‌دهد، بطور متوسط تنها در این مرکز هفته‌ای (۲۵ - ۲۰) بیمار بصورت بستری و (۱۵ - ۱۰) نفر بصورت سرپایی، روزانه تحت شیمی درمانی قرار می‌گیرند و این در حالی است که در بیمارستانها و مراکز خصوصی نیز اینگونه بیماران بستری می‌گردند، همچنین آمار بدست آمده در رابطه با تعداد بیماران سرطانی مراجعه کننده به مرکز آموزشی درمانی رازی رشت، بیانگر آن است که بالغ بر ۶۰۰ بیمار سرطانی در مقطع زمانی فروردین لغایت اسفند (۱۳۷۹) تحت عمل جراحی قرار گرفته‌اند و نیمی از این تعداد علیرغم عدم وجود بخش‌های ویژه‌ای برای انجام شیمی درمانی در سطح استان، در بخش‌های جراحی و داخلی این مرکز تحت شیمی درمانی قرار گرفته‌اند. همچنین بعلاوه وجود مرکز رادیوتراپی در استان آمار جامعی از بیماران تحت رادیوتراپی بدست نیامد.

باتوجه به اعداد و ارقام فوق و دامنه اهداف درمانی سرطان که شامل ریشه کنی کامل بیماری از طرق مختلف (جراحی، رادیوتراپی، شیمی درمانی، ایمونوتراپی و ...) می‌باشد، اغلب بیماران با ترکیبی از روشهای درمانی که براساس نوع سرطان، وسعت بیماری و وضعیت جسمانی بیمار مشخص می‌شود، تحت درمان قرار می‌گیرند و بالطبع نیاز به اطلاعات کافی در این خصوص برای بیمار و خانواده‌اش اجتناب ناپذیر است و لازمه برطرف نمودن این نیاز آگاهی پرستاران و اعضاء تیم بهداشتی است؛ زیرا بیماران اغلب سئوالاتی در مورد خطرات و ایمنی راههای

درمان، مقابله با عوارض ناشی از روشهای درمانی ویژه (شیمی درمانی، رادیوتراپی و ...) دارند که تنها اجرای برنامه آموزش به بیماران در زمینه مراقبت از خود توسط پرستاران و براساس نیازهای آموزشی آنان می‌تواند به این سئوالات پاسخ داده و موجب سازگاری و تطابق بیمار با مشکلات ناشی از بیماری‌اش گردد (بولاندر^۲ ۱۹۹۴).

لذا با توجه به اهمیت موضوع، پژوهشگر بر آن شد تا تحقیقی در این رابطه انجام دهد زیرا: با توجه به تأکیدی که در سالهای اخیر بر پزشکی و پرستاری جامعه‌نگر شده است و مراقبت‌ها از مراکز درمانی بهداشتی به سطح جامعه گسترش یافته، لازم است آموزش‌های مراقبت از خود در تمام موارد بیماری بویژه در مورد مبتلایان به سرطان که متعاقب درمانهای فرساینده و طولانی با عوارض و مشکلات عدیده مواجه‌اند به نحو احسن اجرا شود، همچنین دانشجویان سال آخر پرستاری که در حال گذراندن کارورزی عرصه^۳ هستند از جمله وظایفشان ارتباط تنگاتنگی آموزش با بیماران و همراهان آنان می‌باشد، لذا باید دیدگاهی صحیح بعنوان یک آموزش دهنده موفق در رابطه با (نحوه مراقبت از خود) در کلیه سطوح از جمله در مورد بیماران سرطانی تحت شیمی درمانی و رادیوتراپی داشته باشند و بالطبع چنین نیازی ایجاب می‌کند تا میزان آگاهی آنان در این خصوص سنجیده و در صورت نیاز گام‌های مؤثری جهت برنامه‌ریزی آموزشی آنان برداشته شود.

اهداف پژوهش

هدف کلی:

تعیین میزان آگاهی دانشجویان سال آخر پرستاری دانشکده‌های وابسته به دانشگاه علوم پزشکی گیلان در رابطه

1 - Phipps and etal, 1999

2 - Bolander

3 - intership

با آموزش نکات مراقبتی به بیماران سرطانی تحت شیمی‌درمانی و رادیوتراپی (۱۳۷۹ - ۱۳۷۸).

اهداف ویژه:

- تعیین میزان آگاهی دانشجویان سال آخر پرستاری در رابطه با آموزش نکات مراقبتی به بیماران سرطانی تحت شیمی‌درمانی.

- تعیین میزان آگاهی دانشجویان سال آخر پرستاری در رابطه با آموزش نکات مراقبتی به بیماران سرطانی تحت رادیوتراپی.

روش پژوهش:

این تحقیق یک مطالعه توصیفی است که به منظور بررسی میزان آگاهی دانشجویان سال آخر پرستاری دانشکده‌های پرستاری وابسته به دانشگاه علوم پزشکی در رابطه با آموزش نکات مراقبتی به بیماران سرطانی تحت شیمی‌درمانی و رادیوتراپی در سال (۱۳۷۹ - ۱۳۷۸) انجام شده است.

تعداد نمونه‌های این تحقیق را ۱۰۸ دانشجوی سال آخر پرستاری دانشکده‌های پرستاری (شهید بهشتی رشت، لاهیجان، صومعه‌سرا، انزلی و لنگرود) که همگی در حال گذراندن کارورزی عرصه بودند، تشکیل داده است. روش نمونه‌گیری، سرشماری و نمونه‌های پژوهش در واقع جامعه پژوهش بودند.

ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ای مشتمل بر دو بخش می‌باشد. بخش اول شامل ۲۰ سؤال در رابطه با اولین هدف ویژه و بخش دوم نیز شامل ۲۰ سؤال در رابطه با دومین هدف ویژه پژوهش تنظیم و با همکاری مسئولین محترم دانشکده‌های پرستاری (محیط پژوهش)، در اختیار دانشجویان مشغول به کارورزی در عرصه قرار گرفت. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از آمار توصیفی استفاده

شده است. در این پژوهش که یک پژوهش توصیفی، تک متغیری و تک مرحله‌ای است، داده‌ها در یک مرحله از آزمودنیها گردآوری گردید. نوع داده‌ها کیفی و بر حسب مقیاس سنجش اسمی رتبه‌ای می‌باشد، بدین معنا که ابتدا به پاسخهای صحیح در هر بخش امتیاز ۱ و به پاسخهای غلط امتیاز صفر داده شد و نسبت امتیاز کسب شده در هر بخش نسبت به کل موارد محاسبه گردید و سپس نتایج بر حسب نمرات کسب شده در هر یک از دو بخش سئوالات به سه دسته ضعیف (۵۰ - درصد)، متوسط (۷۵ - درصد) و خوب (۱۰۰ - درصد) طبقه‌بندی شد.

یافته‌های تحقیق»

نتایج حاصل از یافته‌های این پژوهش در پاسخ به سؤال اول پژوهش (میزان آگاهی دانشجویان سال آخر پرستاری در رابطه با آموزش نکات مراقبتی به بیماران سرطانی تحت شیمی‌درمانی در سال (۱۳۷۹ - ۱۳۷۸) چگونه است؟ بیانگر آن است که آگاهی اکثریت واحدها ۵۶/۵٪ در حد ضعیف ۴۲٪ متوسط و تنها ۹/۰٪ در حد مطلوب می‌باشد (نمودار شماره ۱).

- در پاسخ به دومین سؤال پژوهش (میزان آگاهی دانشجویان سال آخر پرستاری در رابطه با آموزش نکات مراقبتی به بیماران سرطانی تحت رادیوتراپی در سال (۱۳۷۹ - ۱۳۷۸) چگونه است؟ نتایج بیانگر آن است که آگاهی اکثریت واحدها (۵۰٪) در حد ضعیف و ۴۸/۱٪ در حد متوسط و تنها ۱/۹٪ آنها از آگاهی در حد مطلوب برخوردار می‌باشند (نمودار شماره ۲۰).

- همچنین در مجموع یافته‌های پژوهش بیانگر آن است که هیچیک از دانشجویان سال آخر پرستاری در رابطه با آموزش نکات مراقبتی به بیماران سرطانی تحت شیمی‌درمانی و رادیوتراپی در سال (۱۳۷۹ - ۱۳۷۸) از آگاهی در حد مطلوب برخوردار نبوده و بترتیب آگاهی ۵/۹ درصد

منابع

Bolander, Veroly, Sørensen and Luckman's Basic Nursing a psychosocial Approach. 3th edition philadelphia: W.B. sanders Co, 1994.

Mode 1, Alyson. "living with Cancer" Journal of Clinical Oncology Vol: 7. NO: 3. 1999,P:10

Morra. marion. "future trends in Pation". Seminars In Oncology Nursing. vol:7. No:2. 1999,P:143

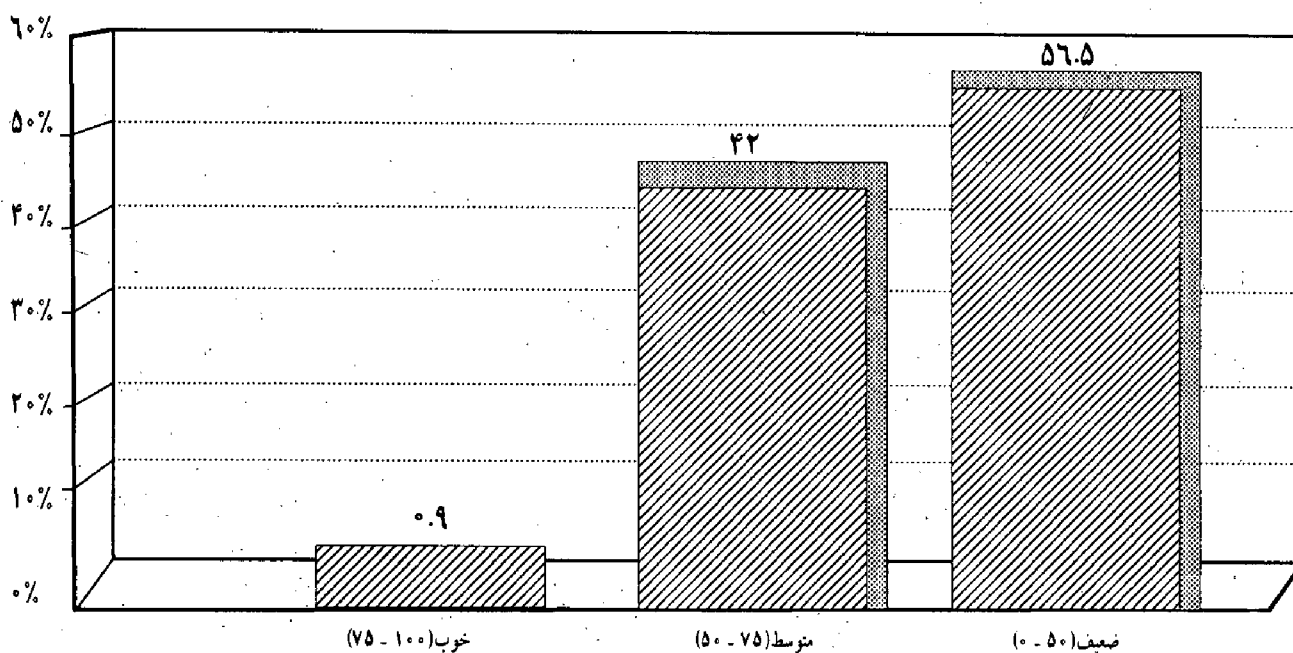
phipps and etal Medical Surgical Nursing Concepts and Clinical Practice. London mosby co 1999.

Polaski, Avlene Luckman's Care Principles and Practice of Medical Surgical. Philadelphia: W.B. Sanders co. 1996.

واحدها در حد متوسط و ۴۹/۱ درصد واحدها در حد ضعیف می‌باشد (نمودار شماره ۳).

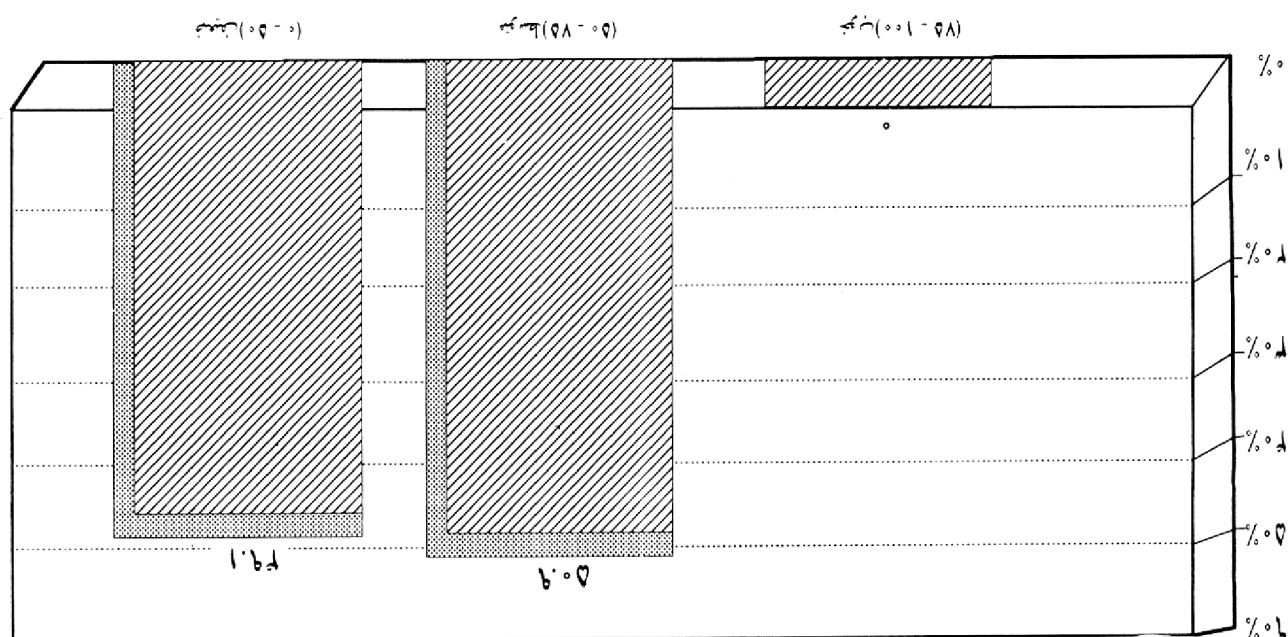
با توجه به یافته‌های حاصل از این پژوهش که حکایت از عدم برخورداری از آگاهی مطلوب / خوب دانشجویان سال آخر پرستاری دانشکده‌های وابسته به دانشگاه علوم پزشکی گیلان در خصوص آموزش نکات مراقبتی به بیماران سرطانی تحت شیمی‌درمانی و رادیوتراپی دارد، بذل توجه به نکات زیر ضروری بنظر می‌رسد:

- راه‌اندازی بخش‌های ویژه انجام پروتکل‌های درمانی بیماران مبتلا به سرطان (بخش‌های شیمی‌درمانی و رادیوتراپی) در بیمارستانهای استان گیلان؛ تا به موازات ارائه خدمات به بیماران سرطانی، دانشجویان پرستاری نیز بتوانند به انجام کارورزی عملی در این واحدها بپردازند.
تأکید بیشتر بر ارائه آموزش مراقبت از خود به بیماران سرطانی و خانواده‌شان به دانشجویان پرستاری در واحدهای نظری (بیماری سرطان).

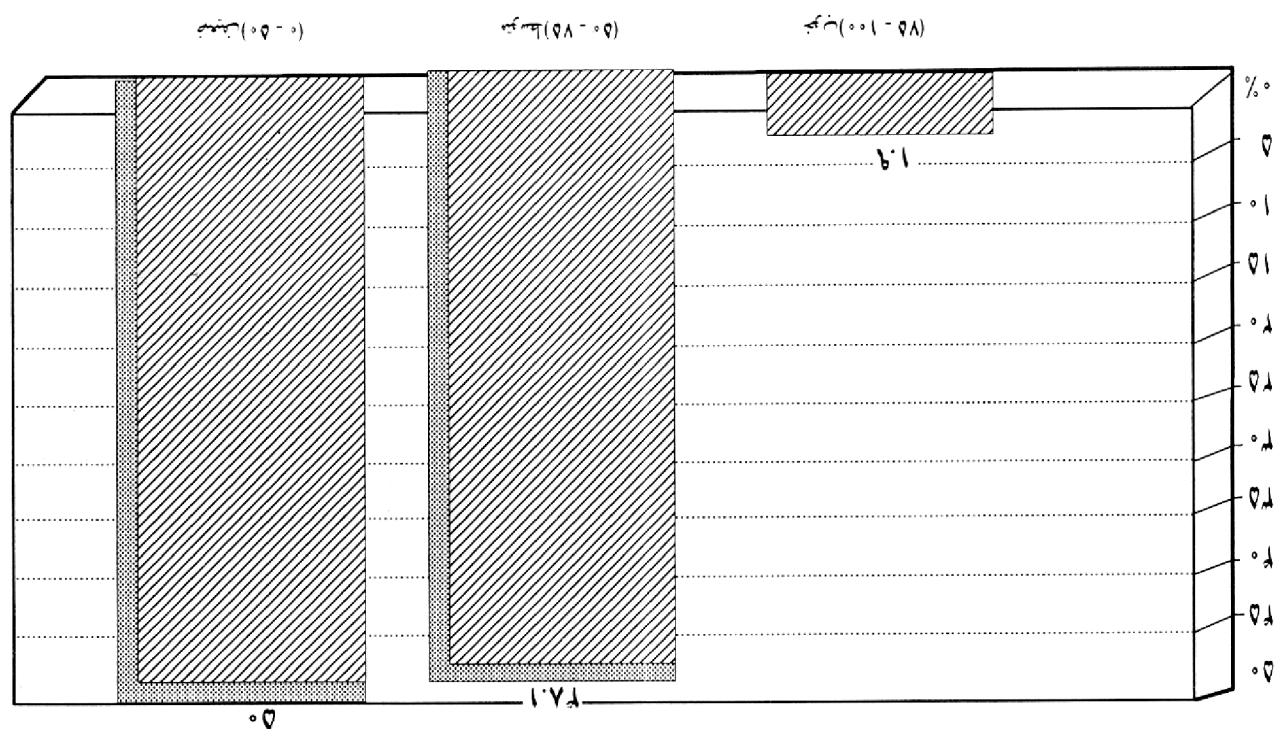

نمودار ۱: توزیع میزان آگاهی واحدهای مورد پژوهش در مورد آموزش نکات مراقبتی به بیماران تحت شیمی‌درمانی

نمودار ۳: توزیع میزان واحدهای مورد پژوهشی در صورتی که به بستارانی سرشار از شیت صورتی و رادون تراپی

نمودار ۴: توزیع میزان واحدهای مورد پژوهشی در صورتی که به بستارانی سرشار از شیت صورتی و رادون تراپی

Survey the Knowledge Level of Senior Nursing Students on teaching self care to Cancer Patients

By: Mousavi, S. MSN

Abstract:

This research is a descriptive study which assessed the level of knowledge of senior nursing students about teaching self care to cancer patients.

The sample consisted of 108 senior nursing students. The first part of questionnaire surveyed the level of knowledge about teaching self care related to chemotherapy, and the second part surveyed the level of knowledge about teaching self care related to radiotherapy.

The research results showed that the majority of samples (56.5%) had poor knowledge level about teaching self care related to chemotherapy and 50% of samples had poor knowledge level about teaching self care related to radiotherapy.

Finally, none of the senior nursing students had satisfactory level of knowledge regarding teaching self - care to cancer patients.